

KNNV Utrecht PWG Nieuws 86 (augustus 2017)

Contactpersonen:

hooilandjes	Richard Janzen tel: 06-81758445	rwjanzen@hotmail.nl
Amelisweerd	Harry Straathof tel: 06-29357770	hgjstraathof@ziggo.nl
PWG-avonden	Renee Lommen tel 06-14621687	activiteiten@utrecht.knnv.nl
Natuurtuin Lunetten	Janine Marien (06-46782617)	janine.marien@hetnet.nl

Inhoud

- 1 Teleflora 2017-2018
- 2 Amelisweerd Helweide
- 3 Hooilandje Daalseweg
- 4 Excursie Bossenwaard
- 5 Aandachtsoorten Daalseweg

1 Teleflora

Cor Nonhof van de KNNV afdeling Delft heeft een cursus planten herkennen, Teleflora. Deze start 16 september en kost €10,-. Hiernaast zie je hoe je je kunt opgeven. Je krijgt dan per mail 26 keer van vier soorten foto's om uit te puzzelen welke soorten het zijn.

Dit lijkt mij heel leuk en leerzaam.

2 Amelisweerd Helweide

Verzamelaarsplaats: de Werkschuur tussen de Jeugdherberg en de tennisbanen.

Datum en tijd: Dinsdag 5 september 17.45 uur met koffie, thee

Helweide is het weiland dat loopt van Nieuw Amelisweerd tot het Trapeziumbos. Voor 2014 werd dit weiland beweid en vervolgens 2x per jaar gemaaid met afvoer om de grond "armer" te maken. In eerdere opnames werden al veldgerst, knikkende vossenstaart, Glanshaver, Goudhaver, Timoteegras e.a. soorten waargenomen. Kunnen we ze weer vinden? Er ligt nu een strook nog niet gemaaid weiland (zie foto).

Laat van te voren even aan Harry (hgjstraathof@ziggo.nl) weten of je komt. Het zou jammer zijn als je iets te laat bent en iedereen is al weg.

Teleflora 2017 - 2018
derde en laatste seizoen

- Vergeet de donkere dagen rond kerst
- Hou je kennis op peil
- Geen opstartproblemen in de lente

- 26 keer vier puzzels met antwoorden
- Direct contact met de leraar
- Toezicht door externe expert

Kosten: Nu slechts € 10,- voor deelnemers buiten de KNNV afdeling Delfland
Info en opgave: studie@delfland.knnv.nl

KNNV vereniging voor veldbiologie
KNNV afdeling Delfland

3 Inventarisatie hooilandje 'Daalseweg'

Verzamelpaats: Verzamelen op de Zuilenselaan bij de Daalseweg. Zie kaartje.

Datum en tijd: Zaterdag 10 september om 9.30 – 13.30 uur.

De Daalseweg is de oude weg van Utrecht naar Amsterdam van voor de Franse tijd. De wegberm is één van de weinige authentieke zavelige Populierenwegbermen in Utrecht die nog over zijn. Eén van de rijen Populieren is gekapt. Het beheer is nu twee keer maaien en afvoeren. De gemeente wil weten wat de invloed is van de kap op de bermvegetatie.

Deze vraag kunnen we eigenlijk niet beantwoorden omdat we geen metingen van te voren hebben gedaan. Maar inventariseren wat er nu groeit, kunnen we wel. De gemeente wil dat we vooral letten op Gewone agrimonie, Kamgras, Goudhaver, Zeegroene zegge, Heelblaadjes en Stijf havikskruid.

Laat even weten of je komt aan Richard.

4 Excursie Bossenwaard

Verzamelpaats: Lekboulevard 10

Datum en tijd: maandag avond 18 september 19.00 uur

Aanmelden: voor 17 september bij franskok@hetnet.nl , 0306034297 of 0620396805

De Bossenwaard is een deel van de uiterwaarde van de Lek bij Nieuwegein. In het kader van 'ruimte voor de rivier' heeft Rijkswaterstaat geulen gegraven om zo de waterstand van de Lek te verlagen wanneer er erg hoog water is. Op het kaartje is de huidige situatie te zien. De Bossenwaard is het gebied links en rechts van de brug over de A2.

De excursie is in samenwerking met de plantenwerkgroep van de IVN afdeling Nieuwegein e.o.

De plantenwerkgroep van de IVN Nieuwegein e.o.

volgt de komende jaren de natuurontwikkeling (vooral de flora) van de Bossenwaard. In 2015 is het gebied opgeleverd en als start van de inventarisatie/monitoring van planten heeft de plantenwerkgroep van de IVN in 2016 en 2017 een aantal inventarisaties uitgevoerd.

Het is een gebied met verrassende soorten zoals je hieronder kunt zien. Dit komt door de variatie in milieu van nat naar droog; van klei naar zand.

Wat hebben de inventarisaties in opgeleverd?

- in totaal 208 verschillende soorten waaronder een aantal vrij zeldzame, zeldzame, zeer zeldzame en uiterst zeldzame soorten..

Vrij zeldzaam : Bermooievaarsbek, Blauwe waterreprijs, Bolletjesraket, Late stekelnoot, Vierzadige wikke, Slijkgroen, Liggende ganzerik, Getande weegbree, Zomerfijnstraal, Klein vlooienkruid, Kleine varkenskers, Groot warkruid, Geoorde zuring, Hertsmunt, Oostenrijkse kers, Sikkelklaver.

Zeldzaam: Geoord helmkruid, Kruisbladwalstro, Liggende ganzenvoet, Gevleugeld helmkruid, Hopwarkruid.

Zeer zeldzaam: Hongerbloempje, Smalle aster, Glansbesnachtschade, Riviertandzaad.

Uiterst zeldzaam : Welriekende ganzenvoet.

5 Aandachtsoorten van de Daalseweg

Gewone agrimonie

Wetenschappelijk: *Agrimonia eupatoria*

Naamgeving: *Agrimonia* kan zijn samengesteld uit de Griekse woorden *Agros* (= veld) en *Monas* (=eenzaam). De naam kan ook afkomstig zijn van de Griekse naam *argremone* (= vlek op het oog of grauwe staar). Deze naam werd aan planten gegeven die een genezende werking op de ogen zouden hebben. *Eupatoria* komt van *Eupator*, de bijnaam van koning Mithridates van Pontus. Koning Mithridates *Eupator* zou de plant voor het eerst als geneeskruid hebben gebruikt.

Beschrijving

Afmeting: 30 cm tot 1,2 meter.

Levensduur: Overblijvend. Hemikryptofyt (winterknoppen op of iets onder de grond).

Bloeimaanden: Juni, juli, augustus, september.

Stengels: De stengels zijn meestal bovenaan vertakt en dragen lange en korte haren, maar geen klierharen.

Bladeren: De donkergroene bladeren zijn iets dichter en zachter behaard dan die van Welriekende agrimonie. Aan de onderkant zitten geen of maar weinig kleurloze klierknopjes. De onderste bladeren vormen vaak een wortelrozet. De bladeren bestaan uit 3 tot 6 paar deelblaadjes van 2 tot 6 cm. Deze zijn eirond tot min of meer langwerpig en bovenaan meestal niet toegespitst.

Bloemen: De gele, 0,5 tot 1 cm grote bloemen vormen samen slanke aren. De kelkbuis is tot aan de voet gegroefd. De buitenste rij haken staan op de rand van de kelkbuis schuin omhoog of recht opzij, dus niet teruggebogen (ze maken een stompe tot rechte hoek met de kelkbuis).

Vruchten: De gegroefde schijnvruchten zijn 0,7 tot 1 cm lang. Ze hebben opstaande borstelhaken bij de top. De onderste rij stekels is niet teruggebogen. De bloembodem is bekervormig. De rijpe vrucht is minstens even hoog als breed. De zaden hechten zich aan de vacht van passerende dieren. De zaden worden zo in de wijde omgeving verspreid.

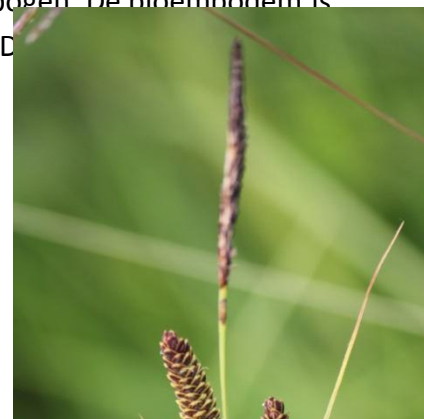

Zeegroene zegge (Carex flacca (Carex glauca))

Naamgeving: *Zegge* stamt uit het Indogermaanse woord *seq* (snijden). *Carex* is zeer waarschijnlijk afgeleid van *ceiro* (Latijn) wat "ik snij" betekent, een verwijzing naar de scherpe kanten van de bladeren. *Flacca* is "slap of hangend".

Beschrijving

Afmeting: 20 tot 90 cm.

Levensduur: Overblijvend. Geofyt (winterknoppen onder de grond) of hemikryptofyt (winterknoppen op of iets onder de grond).

Bloeimaanden: Mei en juni.

Wortels: Lange, ver kruipende, weinig vertakte wortelstokken met uitlopers.

Stengels: De stengels zijn stomp driekantig, worden tot 2 mm dik en zijn meestal glad. De scheden zijn donkerbruin, vaak paarsrood aangelopen en gaan niet vezelen.

Bladeren: De stijve bladeren zijn gootvormig. Ze hebben naar beneden omrollende, min of meer ruwe randen en aan de voet terugwijzende tandjes. Aan de bovenkant zijn ze blauwachtig donkergroen en van onderen lichter blauwgrijs. De bladeren zijn 2 tot 5 mm breed.

Bloemen: De bloeiwijze bestaat uit 1 tot 3 dicht bij elkaar staande slanke mannelijke aren en daaronder 2 tot 4 wat verder uit elkaar staande, compacte en rolronde vrouwelijke aren. Ze hebben een draaddunne, 3 tot 8 cm lange en tenslotte vaak overbuigende steel. De bloemen hebben 3 stempels. Het onderste schutblad steekt meestal boven de bloeiwijze uit en heeft vaak een zeer korte schede.

Vruchten: De urntjes zijn bruin tot zwart of heel soms groen. Ze zijn 2 tot 3 mm lang, driekantig-omgekeerd-eivormig, korrelig ruw en dragen vaak enkele verspreide, zeer korte haartjes. Ze hebben een rechte, zeer korte snavel.

Heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*)

Naamgeving: Heelblaadjes werd vroeger gebruikt vanwege een helende werking bij verwondingen. *Pulicaria* komt van het Latijnse *Pulex* en betekent "vlo". Dit verwijst naar het gebruik van deze plant als huismiddel tegen vlooien. *Dysenterica* is afgeleid van "dysenterie". De plant werd vroeger gebruikt ter bestrijding van dysenterie. Heelblaadjes werd niet direct gebruikt tegen dysenterie maar tegen het insect, de kleeerluis, die deze ziekte overbrengt.

Beschrijving

Afmeting: 60 tot 90 cm.

Levensduur: Overblijvend. Hemikryptofyt (winterknoppen op of iets onder de grond).

Bloeimaanden: Juli, augustus en september.

Stengels: De stengels staan stijf rechtop en zijn meestal strobruin. Ze zijn alleen in de bovenste helft vertakt. Heelblaadjes groeit in groepen.

Bladeren: De bladeren zijn grijsgroen, viltig behaard en 3 tot 8 cm lang. De onderste bladeren zijn langwerpig en omvatten de stengel voor de helft. De bovenste bladeren zijn driehoekig-eirond, hebben een hart- tot pijlvormige voet en omvatten de stengel. Aan de rand zijn ze verwijderd gezaagd en iets omgerold. Van boven worden ze spoedig vrij kaal en hebben ze een fijn wrattig oppervlak. Aan de onderkant blijven ze lang witviltig.

Bloemen: De bloemhoofdjes zitten in losse iets schermvormige pluimen. De hoofdjes zijn 1½ tot 2½ cm groot. De gele lintbloemen staan horizontaal af. Ze zijn 2 keer zo lang als het groene, beklierde omwindsel. De buisbloemen zijn dooiergeel. De omwindselbladen zijn lijnvormig en viltig.

Vruchten: De zaden hebben vruchtpluis van haren en een buitenste krans van vergroeide vliezige schubben.

Stijf havikskruid (*Hieracium laevigatum*)

Naamgeving: *Hieracium* komt van het Griekse *hierax* (= havik). De Oude Grieken meenden, dat de havik van deze planten gebruik maakte, om zijn gezichtsvermogen te versterken. *Laevigatum* is "glad (alsof het gepolijst is)".

Beschrijving

Afmeting: 15 tot 120 cm.

Levensduur: Overblijvend. Hemikryptofyt (winterknoppen op of iets onder de grond).

Bloeimaanden: Juli, augustus en september.

Stengels: De stengels zijn in de bovenste helft of soms al vanaf de voet vertakt. Het aantal stengelbladeren wisselt sterk. De bladeren zitten in het midden van de stengel niet opvallend dicht bij elkaar.

Bladeren: De bladeren zijn langwerpige, in het midden of iets eronder zijn ze het breedst. Forse planten hebben vaak grof getande bladeren, maar tengerere planten vaak bladeren met een gave rand. Meestal zijn de bladeren naar de voet versmald en kort gesteeld, maar de bovenste bladeren zijn vaak vrijwel zittend en niet halfstengelomvattend. Soms zijn tijdens de bloei nog 1 of 2 rozetbladeren aanwezig.

Bloemen: De gele bloemhoofdjes staan meestal in een tuilvormige bloeiwijze. De omwindselblaadjes staan niet af en vaak heeft een aantal een toegespitste top. De stijlen zijn geel tot bruin. De bloemhoofdjesbodem is weinig behaard, de tanden rondom de putjes van de bloemhoofdjesbodem zijn niet haarachtig verlengd.

Goudhaver (*Trisetum flavescens* (*Avena flavescens*))

Bloeimaanden: juni t/m september

Stengels: De rechtopstaande stengels zijn kaal of bij de knopen behaard. Het gras groeit in kleine, losse pollen.

Bladeren: De vlakke bladen zijn aan de rand gewimperd. Ze worden minder dan een ½ cm breed. Van boven zijn ze vaak behaard. Voor ontplooiing zijn ze opgerold. De onderste bladscheden zijn meestal dicht en zeer lang behaard (vaak zijn ze teruggeslagen). Het tongetje is 1 tot 2 mm.

Bloemen: De vrij dichte pluim wordt 10 tot 20 cm lang en bevat

veel goudgroene bloemen. De pluimen hebben dunne zijtakken met elk 3 tot 12 aartjes. De 5 tot 8 mm lange aartjes zijn rondachtig en bevatten 2 tot 4 bloemen. Ze zijn glanzig geelachtig en hebben 2 tot 3 kafnaalden en een behaarde as. Het onderste kelkkafje heeft 1 nerf en is veel smaller dan het 3-nervige bovenste kelkkafje. Het onderste kroonkafje heeft 5 nerven, is 2-spletig en heeft een 5 tot 7 mm lange, knievormig gebogen naald.

Kamgras *Cynosurus cristatus*

Naamgeving: *Cynosurus* komt van het Griekse *cynos* (van de hond) slaat op de lange, stijve, stoppelige bloeiwijze. *Cristatus* betekent *kamdragend*.

Beschrijving

Afmeting: 20-60 cm.

Levensduur: Overblijvend. Hemikryptofyt (winterknoppen op of iets onder de grond).

Bloeimaanden: Juni, juli, augustus, september en oktober. Stengels: De grijsgroene stengels zijn weinig of niet behaard. Aan de basis zijn ze meestal bruingeel. Kleine, dichte pollen vormend.

Bladeren: De bladeren zijn fijn gegroefd en 2-3 mm breed. De bovenste bladscheden zijn niet opgeblazen. Het tongetje is kort (1 mm) en is het onregelmatig ingesneden.

Bloemen: Tweeslachtig (een bloem met zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtsorganen). De dichte bloempluim is lijnvormig (4-10 cm) met zeer korte zijassen. De hoofdas is zigzagsgewijs heen en weer gebogen en heeft twee rijen aartjeskluwens, die naar één kant van de hoofdas zijn gekeerd. De kelkkafjes zijn smal, gekield, grotendeels vliezig en hebben één nerf. Ze komen niet tot aan de top van het aartje. De vruchtbare aartjes hebben elk een onvruchtbaar kamvormig aartje aan de voet.

Vruchten: Een graanvrucht. Na de hoofdbloei kunnen de kafjes van vruchtbare en onvruchtbare aartjes zich tot kleine bladeren ontwikkelen, waardoor zonder vruchtvorming nieuwe plantjes kunnen ontstaan. De zaden zijn zeer kortlevend (korter dan één jaar). Eenzaadlobbig (kiemend met één kiemblaadje).

6 Kaartje Hooilandje Daalseweg

